

YENİ GERÇEK

Herkes düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir; düşünce ve kanaatlerini söz,yazı,teslim ile veya başka yollarla,tek başına veya toplu olarak açıklayabilir ve yayabilir.

«Görevliyiz, veryüzünü uyarlaştırmaya gönderildik.»
Novalis

makine ve şiir

AFŞAR TİMUCİN

Şiirle be'li bir dil, belli b'r nesnel, ve de şill bir gövri var. Şairi yükümlenmek değil; güncelleme değil; değil. Şair olmak yükümlenmiş olmaktır en başından. Şair neyle yükümlüdür? Şiirle yükümlüdür. Bir h ç yüzünden karar değil; hiç birimiz. Şairliği dünyayı

süsllemek için seçmedik. Şiir gündelik dilin dışında gelene bir d'r dir; nesne olarak kendine Varlık'ı seçer, yani Varlık'a yönerir, Varlık'ı dile getirir, varlığını Varlık'ı çözer. O hem Varlık'ın gizlerini açık etmedir, hem Varlık'a eklenip ona büyütmedir. Varlık, o insani da kapsayan, ancak insanla daha da büyüyen, yalnızca insanla anlama eren Varlık'ı sürde açmaya girer bütün vamların. Varlık, insanın, kend ne, kendisi dahil bütün var olana tek bir bütün içinde verd'ği yordumdur, yovunlar bütünüdür. Şiir diye, Varlık ve ona yorum sunan arasında ortaya çıkan herhangi bir anlamın ya da herhangi bir anlamın derinliğini kendisine verir. Şiir, dünyayı daha da kendinin kılınmaya çalışan insanın kendi tenezi g'zerini yaşamın çokluğu içinde açık etmeye direnmisidir. Bütün için kaymak burada: insan hem Varlık'ın b'r parçasıdır hem de ona anı onu verir; doğa, insan tarifi, değerleri tek tek yaşantılar, yaratılar hepsi bireyi aşan ! çokluk içinde bütün olarak bireyi etkiledikleri gibi, anlamların da b'reyden alırlar. Bu yerde şiir, Varlık karşısında insani ve insan karşısında a'vrik'i aydınlatmaya, insani bu dünyaya yerleştirilmeye uğraşır.

SONU İKİNCİ SAYFADA

YENİ GERÇEKÇİ ŞİİRE ÖNSÖZ

A. AYDIN HATİPOĞLU

Geçirdiği iki dünya savaşının yaralarını halâ etmemiş bir dünyada yaşıyoruz. Yaralarını sarmasın söyle duyanın, bu gerilimin, düşmanın çeşitli yerlerinde patlamaya hazır, volkanik çığır başları gibi uyuşmadakta olduğunu duyuyoruz.

Cocuklukta vestikale eklemek yaşamın bir küçük izni kışak. Anamları korka korka öğütürdü çocuklarımız. Ve gelişmiş dünyamız uzakları yakından sansürünü çektileriz; Kore, Cezair, Laos, Vietnamsı savaşları Orta-doğudaki petrol övünleri, Afrika halklarının bağırarak savmaları, ırk kavgaları, uzayın fethi ve nükleer silahların geliştirilmesi yarışını, Japonya'da halâ saklı doğan atom bombası kurbanlarını, Böyle bir dünya ve bu dünyanın emperyalizme karşı dünyamız ilk kurultay savınıtın verildi, Mustafa Kemal Türkiyeyi yapağımız ülke. Ve başka yerlerini, özgülük kavgaları, ihtidil, yabancısı cıvırları ve uyanan halk yığınları.

Şiirin toplumsal olaylara içliçliğini düşünerek anlamıyoruz dünyayı ve Türkiyeyi. Türk şiiri için siyasi etmen açısından da içliçliğin belirlenmesi, yürekli yurtsövalerini meşruiyet devrini ve özellikle Namık Kemal düşüncesiyle başlar. Bu kavga ve gerçekçi şiir eğilimi Tevlik İktisat'ın yüksek sesle kurultay savasına bağlanmakla saray ve devrin boyunu oluşturan gelmektedir. Aynı zamanda batıya, özellikle Fransa Kültürüne, açılma demek olan bu oluşum, Fransa örneğini kendi koşullarında değerlendirme yeteneğinden yola çıkarak aydınlarımızda, toplumsal sorunlarımızı burjuva devrimleri çare buluna bilecek fikrini yarattı, gürede de aynı paralele fakat siz bir anlayış aynı paralele sürdürmüştür. Sonunda Nâzım Hikmetle şiirimiz toplumca ve gerçekçi bir kimlik kazanmıştır. Böyle yüksek bir ses, varıncı bir ör, rahat bir dil, ve usta bir biçimle bileşim karşısında, biraz da doğmamış bir saygıyla başlarını eğen günümüz ozanlarımız bile, belirli sınırların dışına çıkarak, güncelleştirilmiştir, halâ toplumsallık ve gerçekçilik kavramlarına sadık bükülebilen bulunuyor.

Harf ve dil devrimleri Osmanlı burjuva kültürünün kopmuş olan çağdaş toplumca olan, yani edlin vınlardan yana çıkan olan için, ilikemmez bir kaynak olan halk kültürüne eğilmek ve çağdaş yüzünü bu duru ve emgin suda seyretmek ya da köklerini bu kaynağa salarak o ösünay meyasamı vermektir başka bir şey düşünmek olmazıdır. Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Kudat Tecer v.b. bu davranışları biçimsel plânda bu anlayışa ışık tutan davranışlardır. Nâzım Hikmet'in biçimsel devrim anlayışında yola çıkarak, öze ise tek parti diktatörlüğü boyunca gerçek kimli toplumculuk tavizini vermiş olan Orhan Veli taktika baskılıkla folklor şire dönüştürdük yargısına kadar uzanıyorlardı. Bununla beraber dike rahatsız kazarıdık, biçim olanaklarını gezeleken bir aşamaya basarızla sürdürdük olan Garip ügeni Orhan Veli'nin ölümlü: le İhtivali yitirmiş, saçıyacağın öteki elemanları şifresini ayrı yollarla geliştirmeye devam etmişlerdir. Bu arada toplumcu eğilim Hasan İzzettin Dinamo, A. Kadri, K. Faruk Nurgal, Ö. Faik Tuysak ve folklor eğilimi hayat eden Behdi Rahmi İgdi'zamları elyüz kavşayı sürdürmektedir.

1957'de Atilla İnan'ın başlattığı Mavi hareketçi Garip çetere karşı, toplumcu değil, toplumsal gerçekçilik adına ortaya çıkması ama yola omulma beraber çikmaların D.P. döneminde siyasi baskı karşısında yan çizmelerile ortay İktisadiylen oyunbazlığı çıkmıştır. Bu döneme top-

BİLDİRİ

- * Bu dergi oluşan toplumsal ve siyasal gelişimin paralelinde toplumcu ve gerçekçi bir sanat dergisidir.
- * Gerçekçilik anlayışına yeni bir yorum getirme kaygısı yanında, gerçekçi geleneğin mirasından yararlanmak çabasıdır.
- * Edebiyat alanını «ayrık olları» gibi sarmış bu unan, insanın kopuk anlayışın, sanatçıyı gereksiz ve değersiz bir düzeye düşürmüştü olması karşısında, bu onuru kurtarma amacı dergimizin yolunu belirleyecektir.
- * Çağdaş sanatçının halkının bilinçlenmesinde sorumluluk yüklenen aydınlarımızın önünde bulunması gereği davranışlarımızın baş ilkesidir.
- * Sanatta ulusal bileşim sorununa önem. lu bir çözüm getirmek amaç ve çabasıdır.
- * Bu günkü uluslararası durumun ezilen uluslar arasında, sorunların benzerliğinden gelen bir işbirliğini gerektirdiği bir oğadur. Sanat açısından da olguya katkısı bulunması insanları bir görev büürür.
- * Bu ilkelilerin herbirimizin kafasında ayrı ayrı yoğunlaşması bizi be'li bir gerilim ortamında bir araya getirdi. Böylece bu derginin yayımlanması birikimden gelen bir görev ve sorumluluk ol. duğundan YENİ GERÇEKÇİLİK akımı içersinde Türk halkı önünde ve evrensel plânda edebiyatımızın yüzünü ak çıkarmak için gerekli her türlü çaba, gayret göstermek yazarlık onurumuzun gereğidir.
- * Bütün değerlerin yaratıcılarına ak saygılar sunarız.

CAN AKSİN, AHMET ARMAN, LEVENT ATALAY, GURKAL AYLAN, ZUHTU BAYAR, ATAOL BEHRAMOĞLU, NİHAH BEHRAM, SÜREYYA BERFE, AYHAN CAN, ERAY CANBERK, ÖMÜR CANDAS, KENAN COSKUN, OKSEL DEMİR, REFİK DURBAS, ALI ERŞİN GÜNCE, ÖZCAN GÜVEN, BÜLENT HAZAR, A. AYDIN HATİPOĞLU, HASAN HÜSEYİN, İLKER KEŞEBİR, BABÜR KUZUCU, ÖZKAN MERT, HALİT ÖZBOYACI, SALİH ÖZTÜRK, AYNUR SEZER, GÜROL SÖZÖN, İRFAN TAN, ERHAN TIĞLI, AFŞAR TİMUCİN, NURER UĞURLU, ERTAN ÜNAL, İBRAHİM YILDIZ.

SONU İKİNCİ SAYFADA

ne öncelen haklılığı ilzülüyor olmalı. Ama okada çok sevni ve ki her şeyden insana aramızda bütün harpa- ların bakırından açığı yaraların kapatomakla etiyik güçlüğüne uğramıyor olmalı. Makine, diğer bazıları, yaşadığımız dünyaya ayanca giril, bizi bozucu, yıpratıcı bir rahata alıştırdı. Aramızca yürünen yolların gü- zelliğini unuttuyor gitmekte. Dünyamızın üstüne makinelerden bir dünya kurdu, kabuk bir dünya, sert bir kabuk. Gerek dünyamız arıza ka'dı. Sımdı makinelerden yapı- ma dünyamıza gerek duyduğumuz gibi yapıyoruz. Makinelerden bir dünya yaşayın bizler hergün birer daha ma- kineleşiyoruz. Bazılarımız işte böyle düşünüyor, konuya biraz da aşırı duygulandı katarak. Ama, Lamacirine kadar duygulu olmaya yer yok şimdı bizim dünyamızda. Maki- neye insan düşünmek tek dayanacağı gibi sarılan basit in- sanın davranış kadar, makineyi canavar yerine insan 'nın davranışına da yerde, gerekiz, kötü, tehlikeli. Üstelik, ilk bakışta suçlu görünen makine, biraz daha derine in-erek baktığımızda, kendine yüklenen suçun insanın 'süne atıyor. Evet, biraz daha derine inerek baktığımızda, suçun makineye değil, yapmış makineyi yıl kullanmaya bil-meyen, fakat işi insanında insana çevirmiş silih durumuna na geçiren, makine denen gelmiş e bedene iliz bir: beyin olmayan insanda olduğuna görüyor. Yoksa atom bombası yapıcı onu kendi başmaya yadrmaz, basit bir ta- şı arı otom otomobili insan hayatının zorunlu bir ta- mamlayıcısı olarak bu köşeye oturmazdık. İnsanın ma- kinenin koruluşu kendinden korkusu gibi görünüyor mu? Yaşamı olanaklaştırmak için yarattın ma'kinelemin karşısına birlembere simarik vargelmeye bir kadın gibi, insandaki güçlemleri üstünmeye vargelmeye, andığın, bir celti gibi, şiri tadamayan bir gelmek gibi düşüme- m e olmuş bizi makine karşısındaki insanın durumu üstünde kötü kuşaklara düşüyor. Çirkin tanklardan da- ha çirkin yarış otomobilleri, bütün beğenilerimize buları- nı veren gökdelenler, an kuyu sanrı arda bile kolay kolay kuramayacak kadar korkunç bombalar dünyayı kasıp kavuran bir cektiklik kazandı, buna makinenin deşil ama insanlığınun vereceği, vermek zorunda olduğu he- saplar vardır.

İnsanlık tarihi, b'linçilikle bilinçsizliğin aralısız sa- vasını anlatır dürer. Bilinçli olmak, insanın bütün Varık karışında uyanık olması, bütün Varık karışında gö- rüşlere varmı olması demektir. B'linçli kişi, Varı kırar- sında yerini sayılabilecek için çabalarına girişmiş kişi- demektir. Böyle bir bilinçlenme yolu şifir derinlik- lerinden bilinim açılıklarına kadar uzunur. Bilimden ge- rekerek bilinme ulgur. Katıksız şifir, karamsal olanık, in- sanca katıksız bilinçliliği demek olurdu. Bilinçli şifir- dir, bilinçsizlik karşı şifir'dir. Bilinçlilik her iyinin, her doğrunun, her güzeğin karşısına bozucu bir şifirizlik olarak dikilm ştir. Her yeninin kamına girmeye çalışan bu şifirizlik ilk insandan beri yapıyordu. Bu şifirizlik, bugün gelişen teknikte makineyi silih yapmaya çalışan bu şifiriz- lik, dün derereyik düzünün toprak üstinde insanları birer köle olarak belirlemeye bakıyordu. Şifirizlik insana, fakat karşısındaki yalnızlığını, kopmuşluğunu, ça- mna rezilliğini kendisidir, ki çabucak bir sorumsuzluğa açy- larak yıkıma baş ar. Şifir, temelde zorluktur, h'lançlık kavramıdır; o, insanın kendi temel anlamına yer- leşme kabassdır; bir yandan, bir yandan da onun kendini aralısız yaratma kabassdır. Bilimden bilimeme doğru

gelen bir çabadır. Şifir bilfimese düşmandır. Şifirizlik Lorca'yı Unamuno'ya dülime göndermiş, barışları savay- larca çevirmiş, sevinçlerin karşısına çokta ka'dı d'linçiz, uyarık arın üstüne silihah saldirmıştır. Heretik e şifir- izlik iyice h'cana buyruk deşildi; onu durmadan engile- meye, aralamaya, etkisiz bırakmaya çalışan şifir vardır. Haçır orduların yürüyüşe geçtiği sırada şifir vardı, fa- şizm'in kudurganlık döncülerinde de şifir var oldu bu- zümün de şifir var. Hem de nastı var, kamya kamay! Ku- durmuşcasına bombalar üfletip savaylar düzenlemeğe ca- sanlar şifirizlerdir. İnsanın içindeki güzele, amuzsuzla- ştırılması şifirizdir, insana keşinliklerin sonan doğruya, ya-

celeri içinde doğru'arı bulduklarına, tuttukları yaşay- şı biçiminin insana en yararlı yaşama biçimi olduğuna, bel bağladıkları yalınak değeri için bütün insana cevaz ver- diğine bir güze inanıyorlar. Kendilerinin güdecek yaşayış- düzünün içinde aldıkları direncez yerde belirlediği şifir rahatsız oluyolarlar, hatta ya doğrudan doğruya şifir- de dolaylı olarak ortak oldukları savayılara insanlığı kur- duklarına inanıyorlar. Oredükleri zaman şifir okuyabilecek için de kendi şa'rlarını yaratmışlar, kendi şifiriz çarim- ni! Kamera karşısında günde bey yüz kere soyunup şifirle- nmekten başka işi olmayan kadına güzelemler şifir'in an- laılabileceği kaç şiz vardır? Bu teku yeniyor, bu meslek

makine ve şifir AFŞAR TIMUÇİN

raşırıklığını gösteren işli anlatan da işidir. Düşünce şifir- dir, duygu şifir, varolmak şifiridir, birliktelik olmak şifir- dir, sevmek, yücelterek kurmak, yaparık yapmak, açyyla- la güledirilmek hep şifiridir. Bütün insanın, bütün var- lıklardan alır kaynağını, bütün Varık'ın anlamıdır, insanın insan görünüşüdür. Oluyor, gelişir, bitirir, insana döner, Varık'a katılır insanla kamışır.

İnsanın yaşadığı çağın bilincine varılmıde için ge- rektik çaba gösterilm yor. Fize yapan fabrikaların işle- ri ve hatta mühendisler insanlık tarihi üstüne, d'linç ve bugünün değerleri üstüne çok az şey biliyorlar. Ve ögre- nibilemleri için gerekli koşulları yaratmak yolunda güze- görürlür bir 'stek de çok kimsede. Şifirizliğe verdiği uy- şurukluğa ve makineleşmeye oimann verdiği kolaylıca on- lar bilimlenme peşine düşmedikleri gibi, onları kul- lanırlar da onlardan küçük çapta da olsa birer düşün- kenlik yapıpıyay akıldarında görüyorlar. Şifirde daha filim- lerine onyayan san'ıncılar bile yaratıkları şifirini bir araca oimaktın öze gideniyorlar, yaratıklarını sahneye koyu- sunan burayrakları a yaratıyorlar çok zaman. Öyle görü- nüyor ki, makineyi ellerinde tutanlar insandaki şifirle- nirdirmiden kullandık amancadılar. Kullandıkları adamları bil'nciledirmek istemeye erinin iki nedeni var: Birincisi, işleri acele, vakit yok; ikincisi, bilinçlenme kişi bombı, yap- macta sakınca görücektir. Böylece bilinçli kişileri yer- sine, yarım yamalak bir şeyler öğrenmiş, arı niyatte ye- zik şifirizlik teknişyenler, meslek sahıpleri deşiyor. Kan- sızdan kurtarmaya çalıştığı insanlığın nastı bir insanlık- olduğuna bilimeyen hekim ne yazık ki Hiç m düşünüyör bu? Kendilerinin nastı düşünmeleri isteniyorşsa iyie düş- ünüyorlar. Dünceölerin temelinde o sacak şifirde iz yok. Temelinde şifir olmayan her düşünce çarpık olacaktır. Şifir- iz düşünce yalnız yıkımaı biliz. Temelinde şifir yerine buzdolaylı bulunan düşünce neden yıkımsız? Bu tekniş- yenler, bu meslek sahıpleri kendilerinin üstünde yarın- dılıya göçerilebilir ve o dünya göçerileri üstüne kurdukları şifir savaylılarına kendilerini baktı, çakarmam yola- rını çoktan bulup çoktan rahatlamışlar. Yüzyesil düşün-

sahıpleri, bu onların kadınlar acımlarını savaylılarda ölecek olan'ara, soyunuk olduklarına; ya da 'vah vah' di- ye acıyorlar.

Ne olursa olsun, insanın h'm stecek duran şifir, şifir- izliğin varlığını hiç hoş görmeyecek, onu peyğemberce yumuşaklıklara vurup affetmeyecek. Bugün, şifir insan- daki şifirizliğe karşı şifirizliyi süvastan yemak çektiriyor uğrunluğa kesin. Vitrinlişli; açtı burma konayana kadar dövüldüğü grıtınağa buşık. Çağımızın sanatında, öredüğü Kafka ve Picasso'da bu yarığınun büyük, deşay, kam- şu işaretileri vardır. İspanya işi savayından esin'lenerek yapıtı bir tablosunu görüp 'bunu şiz m yaptınız' di- ye soran bir diplomat Picasso 'şifiriz, şiz yaptınız' der. Gerçekten o şeytanlar yapımlarını yaptıkları, Picasso ancak ota'arı ölümsüzleştirilmiş dememiş. Gregor Samsa'ya korkulu bir diş görürdük, uyandığında onu ha- mam böceği yapan Kafka mıdır?

Makinenin gelişimi durmadan kendini arayan 'şifir' ifi temelinde oturulabileceydi, bugünkü kudurganlık silihleri, rahatlıktan başka bir şey veremeyen bozucuna aracı or- tuda oimayacak. Onların yerine dünya halklarının mal- buluşuna engüner çeşitli üretim araçları varo'acaktır. Dünyamızda her gelişim, ne yazık ki, kendili şifir vora- za yürümemiştir. Bu çağda makine üretimi çok yerle bi- linçsiz bir yaşay öüvermiş, bunu onu şifiriz olğıtımın bir yaşay oimadına aralamış. Makineler, Terde şifirde yollarımız ellerde bilinçlendimeğe, tekniik yeniden geliş- tirilmeye kendine yararış yeril alacaktır. Bugün şifirizliğin makineleere, daha doğrusu makineleeri geliştiren elleri- karı kuşkuyladır. Düşünceden payını almaması ve yalınca ol- guş kuşkuyladır. Düşünceden değinmez gürecekler aramış b'lin- adında nastı kuşkuyluğuy. Düşünceden şifir ye- yalaması düşüldürde de öylesine kuşkuylu. En sonada şifir- izlerin kendilerini şifirleyen her arayıştın kuşkuyluğuy. Bir patlayışta on b'leri şifir süpüren bombaların temelinde şifir yatamdığın bildiğimizden böyle sine kuşkuyluğuy. Varlığını şifir tem'lendirilmiş şifir makine insanlık, yaray- şı her gelişim yoluna girecektir; ve şifir dünyamız ge- çimlemede temel oimaya d'irendiği ölüde ancak azlığıın yararına işleyen bir bilgi dalı oimaktan öyeye geçebilecek- tir.

I. O kadar deniz var bilirim ;
Ama sana geldim Akdeniz
Senin mavim karalığına
Kanat vuran bir martı gibi —

II. Bütün karalılığı alsan geçedir bu
Hangi güne, hangi bulut, hangi su
Kendi öz varlığını bilinen geçerk
Mavinin mavilete kardeşidir su

III. Baba Heracleit'e bizi :
Bir nehre iki kere giremezsin, dedi
'Ve yaratmak için ölümsüzlüğü
Sonsuz bir mavinin altını çizdi.

Yeni gerçekçilik sözünün anlamını açıklayabilmek için önce gerçek kavramını anlamak gerekiyor. «Gerçek» nedir?

İKEL İNSAN, AÇLIK VE BESİN GERÇEĞİ :

Bir kavram üzerinde düşünürken o kavramı tarihsel süreç çerçevesinde görmek gerektirir. «Gerçek» kavramı açık amaya çalışırken de bu yönümlü uygulamak durumundayız.

İkel insan için «gerçek» nedir? İkel insanın kişiliğinde ağır basan nitelikler hayvansal olanlardır. O büyük bir olasılıkla, kendini acıkan bir varlık olarak kavramaya ilkin. Kurumun aç olduğu gerçek varoluşu gerçeğin özleridir. Açlık gerçek olan dürtüsü ama, doğma için gerçek arama yönelimi ve böylelikle ikel insan bu dürtüsü gerçek saymayabilmiş besin armaya yönelmiş olabilir insan bunu, insan tarini dedi bir ayden söz edilmeyecektir. Açlık dürtüsünün ikel insanı besin armaya yöne tisi insan-evren diyalektiğinin öznelenmiş noktası sayılmalıdır.

TABIYATIN DİĞER ETKİLERİ :

İkel insanın bilinci tabiatın pek çok ve çeşitli etkileri altındadır. Bu etkilerin en başta geleni belirliğin ilzere açık gerçeklerdir. Bu etkiler soğuk, sıcak, ırmak havayan saldırlar, tabiat yıkımları gibi belli başlı başka etkiler izler. Bütün bu etkiler kendilerini birer «gerçek» olarak duyurmuş, ikel insan bu gerçeklere karşı varlığını koruyabilmek için çareler aramıştır.

İKEL İNSANIN İDEOLOJİK YAPISI :

İk kaba ay aramcı yapıtaker, hayvan zıylararak ya da bittikleri sadece tüketen beslenen ikel insanın ideolojik yapısını nitelikleri nelerdir? İkel insana karsı, yaşamakta olduğu yer bilincele tutulmuş, hissimyen tehlikeleri düşünürler dolu bir ortamdır. Her yavaşlığı arkasında bir ırmak havayan gördü parlamakta, karsına her an düşebilecek bir çukur, bir bakaik çıkabilecektir. Dünya «tehlikeli» bir yerdir.

İkel insan tipki kendisine benzeyen ötekilerle birlikte oluşmuş, onlarla bir dostluk-düşmanlık dengesi içinde yaşayagelmıştır. Zorunlu olarak toplumsaldır. Yirtici hayvanlarla, tabiat yıkımları ve bilincele tehlikeleri karşı tekbasma varlığını koruyamayışının ötekilerden aradısına kalmak zorunda bırakılmış düşündürür, ikel insanda düşünük duyusunun bir zorunluktan doğmuş olduğu sonucuna varırız.

Ana-evlat sevgisi en ikel, en içgüdüsel biçimindedir. Yavrulayan ana tipki bir hayvan gibi yavrusuna belli bir süre besler, sonra koyarır. Yavru, anası ona beslediği sürece bağıdır anasına.

çağımız ve yeni bir gerçekçilik

ATAOL BEHRAMOĞLU

Küçük alle düşünmeye ortaya çıktığın sandığım baba sevgisi, kardeş sevgisi gibi kavramların, kabile niteliğindeki ikel insan toplumlarında geçeri olmadıklarını söyleyebiliriz.

Aşk; çitlenme ve üreme içgüdüsünün biçimlenmesidir. Açlık dürtüsü ikel insanı nasli besine yönelmiş, çitlenme, üreme içgüdüsü de karsı cinsie yönelmiştir onu. İkel insan toplumlarında aşk en kaba, en içgüdüsel biçimindedir.

SANATIN KAYNAĞI :

Korkutku yirtici hayvan resimli mağara duvarına çizmekle onu bir bakıma sıklamış, hareketletmiş kılma olduğunu düşünün ikel insan, sonradan sonrada yaptığı bu işten hoşlanarak resim sanatını geliştirmeye yönelmiş olabilir.

Taşarı, tahtalar, kemikler birbirine vurma ve tuhaf sesler çıkarma yoluyla tabiatın çok gücünü ritmik kütüp kısırcakların düşünün ikel insan, sonradan bu eylemlerin bir uyum bularak zevk duymuş, böylece dans ve müzik sanatları gelişme yoluna girmiş olabilir.

Yirtici hayvanı öldürürkenin sevinçini bu «ötekilerle ve bağırsırları anlamlayan, ya da besni naklığı, yer ralanmış zaman anımsı yan baş sözlerle ve bağırsırları anlamlayan ikel insan sonradan bu söz ve bağırsırlarda alışımlı anımsı diline benzeyen tuhaf bir uyum bulmuş şir sanatını başlatmış olabilir.

İKEL İNSANIN NİTELİKLERİ VE GERÇEKÇİLİK

İkel insanın niteliğini, kuşkusuz, ikel insanın ideolojik yapısını düşünme aramayacağız. İkel insan, ikel insanın ideolojik yapısını sürdürür. Örneğin, ikel insan toplumlarında aşk, en kaba en içgüdüsel biçiminde varoluşuna göre başka bir deyişle, ikel insan hayatın en kaba, en maddi yanlarıyla boğuşmuş olduğuna göre, sevgisinin gözünü, kasımın güzelliğinden sözeden

derisini yuzmedekle becerikliliğinden, ya da çok ustalıklı a zese yakabildiğinden sözemiş olabilir.

İkel insan toplumlarında kaba-kardeş sevgisi var bir ikel şir bulamayacağımız doğaldır. Sevgi'sini ömek isteyen ikel şir olsa olsa onun avlanın bir bölen ramı ise bir yirtici hayvan, bir tabiat yıkımı ya da aşk biçiminde kendisi gösterir.

İkel sanatçı gerçek bildiği şeylerin dürtüsü/le yönelmiştir sanata ve sanatında, gerçek bildiği şeylerden olduğuna göre, bu gibn kolutu isteyen bir ikel şir bulamayacağımsı akla yamın görünür.

İkel insanın konusu en kaba biçimleriyle ve kötü kavramlarıyla, iyi kavrama, başarıyla sonuçlanmış bir ay, toltuk, yitkimsiz çeyim bir zaman parçası; kötü kavşemlerdir. Fakat modern anlamda gerçekçi değildir o. Çünkü bildiği gerçeklerin sınırı çok dar, tabiat ve toplumun yasalarını bilmekten uzaktır. Bu nedenle da çok şimgelerle, yakıştırımlarla, düşlerle yıkıldır sanat. Tıpkı kafasının içi gibi.

SANATLI TOPLUMLARA GEÇİŞ VE SANAT

İkel sınıfız toplumların sınıflı toplumlar dönemi ne geçişin, putataparık döneminden mistik dinler dönemine geçişe özdekli taşıdığı sanıyorm. Tekrarına büyük dinlerin çıkması bakımından, bu dinlerin kavşem dala çok yokuş halk yitkularını sınısında buluruz. Egenen sınıflar için inatla eski putataparık inançını savunmuşlar, sonradan tekrarıncı mistik dinlere yönelmişlerdir.

İkel sınıfız toplum düzeninden sınıflı toplumlar düzenine geçişin diyalektik sonucu olarak sınıflı ideolojik yapıya da geçişmiş, bu sanattın da değışiktikçe uğraması demek olacaktır.

Toplumların sınıflılaşmaya başlaması ile insanlık ikel sınıfız toplum düzenine öngel tek ideoloji çerçevesinden çıkarak, farklı ideolojiler çerçevesine girmiştir. Ar-

ahmet oktay

zeyden bir yarar-güzetlilik kullanyorsak, bu sözcüğün politik olanla bir özdeşleşmeyi dedi getirdiği bellidir. Bu açıdan bakıldığında, 1959'dan bu yana şişinin açığı bir politik eylemi yaktır. Ama şişsel eylemin bir çizilme yönündü ve ona içgüdüsel hahulleniyorsak, şişir başbuğ dercesinin bilencilik-lam da marşist inatlaşım içindedir.

Güç, Boga kullanılmadık bu sözcüğün insan, tarinin hep «bu» noktasında kalımayacak çünkü, birşün «ötekiler» noktasında da bulacaktır. Burası ile orası: Bir sürekliliğin belirlenmesidir. Bu da süreklilik, bu duygusal zamandaki yalnızca politik eylemlerle sınırlanmaz. Nedir Shakespeare'in eylemi? Onu yaratın tarihsel anlık çok uzaklardayız. Bugün erişemez bizlere doğrudan doğruya tenasa gelen, içeriğin altını yatan antagonizma değil, bir anlamda onu gözleyen beşerî içkilerdir. Aynı anda, bu içkileri tenleştirin sözün kullanışındakı içkilerdir. Ancak, şişir yarımaddesinde ve sevimesi dedi değil, de, yotum anması ve çözümlenmesinde, tarihsel medecilik'in söz hakkını saklı tuturum.

Şunu düşünün kısaca : Aktiöz değildi şişir besin. Şir dışı gerçeğin, neshelin bir yarıması değil, insan yaratılının özlenmişidir. Özlenmişliği bir içkiliği gerektirir sanıyorm. Şişir, dolayısıyla da herşeyi şişirir eylemi. Böylelikle bir anlayışın, şişir stratejisinin kökünden değıştirilerek, daha doğru deyinmek stratejisi kendine uyum düşürebilir olacaktır. Yalnızca politik olan amaçlanıyormun ben. Stoganışmış dey'mere, politik edebiyatın eti-kemliği olmuş te malara ilki duyuyormuz. Bir karsı devrimci ö'düğümüz değil ama.

Şir, aşma süreci içindeki insanın ilintili bir içkilerdir. Daha doğrusu bu aşma'nın en somut bir görünümlüdür. Bu iddia ise, ister istemez kendiliğinden yarına çevirmiş tir. Gelecek bir apaçıklık halinde değil, bir mit'inde sunar şir. Şunu lıve bilıyormuz: Türkiye hızla ve köklü bir değışimin içindedir. Tarihsel sürecin zorunlu kıldığı yer gelecektir. Eminim ki, o noktada okur, politik belgeleri değil, kendine-özellikle güçlü ortaya koyan, yaratan gücünü ve imgelemişin zenginliğini sanat

eserlerin arıyacaktır. Politik inancı ve eğilimleri' yünden bir parçadır Dostoyevsky, süphesiz. Ama bu, bir sanatçı olarak onu bulduğudu düşünün aşuğa indiremez. Özellikle bir şir politikayla sanat arasındaki bu köklü konum ayrımını gözönünde bulundurmalıdır.

Şöyle diyor Gramsci :

«Edebiyatçı sıyaset adamından daha az kesin daha belirsiz görüşlere sahip olacaktır; deyim yerindeyse, daha az «soft» olacaktır. (...)

Sıyaset adamı insanın hem olduğu gibi, hem de belli bir ereğe ulaşabilmesi için olandı gerçekliği göbi düşünür; onun işi, insanları hahsetmeye, getirmeye, varınmak istedikleri amaca birarada varabilmeleri için onları bugünkü koşullarından ayırması, yani bu amaca «yudurmak-tır. Sanatçı ise, ister istemez, belli bir anda, kışisel olanı, yuducu olmayan, gerçekçi (Ben çizdim) bir biçimde canlandırır.

Bu yüzden de, sıyaset adamı, sıyaset adamı hahbir zaman sanattancının hoşnut kalmayacak, kalımayacaktır. Ona hep çağım gerisinde kalmış çözümler ve gerçek aşkın ardında bir adam göyütle bakacaktır.» (Ben çzdim).

Şunu diyoruz: Bir sınıf adına konuştukmuş kadar, insanlık adına da konuşuyormuz. Bu insanlık sözcüğü, şişir ister istemez kategorik somut önlendir.

Bağdardan şunu söylemek isterim: Bir şir, şişirinin somut durumunun ürünüdür. İnsan ancak kendinde olanı temsil edebilir. Fakat istiyormuz ki, insanlık tabii, üstelik ya bir kullandığı sözcük, politiktekmna ya da dışıyazıcılık kullandığı sözcükle hiç de aynı anlamda gelmez. Kuramın verileriyle propaganda eseri yazılabilir ancak, şişir değil, Açık İnsan'ın hakkını Açık İnsan'ıy, örneğin benim hakkımı da bana verelim.

Eğer «Doktor Kalligari'y yazdımsa yönümü şırdırıldım güörü yazmadım, Özel bir durumla özel olan ortaya koymak istedim. Cömürsü, anlımsı yitirmiş, bu dünyada ancak suçlularla kanyil yer kaplayabilmisanlardır o şişir içkileri. «Herkes bir yanla bırakacak kanyil deşehindem. Cökün bir düzenin insanı bundan başka ne düşünceli ki Şemutimlik istediğim ben şıyorm insanı düşünün taşıyım me, şir güden gündelik bir yarar umuların ama işi değışildir, ebette. Ama bu, beni ne bilsen, ne şarı, ne de öbürün burjuva ötesini yapamaz.

Şir ve edebiyatın sözcüğü ile konuşmanın ve bu Sözcük'le hiç bir insanı özdekli bulamayacağın, yeteneklerini başka alan arda geliştirmeye çalışmaları zorunludur. Şir onlara bugün olduğu gibi yarın da, yani sosyalist Türkiye'de de kapalı kalacaktır.

Bu cevabın, bir soruşturma cevabının uzunluğunu aşmasını birlelik ve halk nedeni de budur.

nk iki ideolojinin sürü edilmelidir: Egemen sınıfların ideolojisi ve egemenlik altında bulunan sınıfların ideolojisi ayrılaşması kaçınılmaz olarak sanatta da biçimlenmiş ve böylelikle iki tip sanat yaratı ortaya çıkarır: Egemen sınıfların sanatı, egemenlik altında bulunan sınıfların sanatı.

Egemen sınıfların sanatı trajedilerdir. Trajedinin temelinde insan kaderini ve dünya düzeninin değişmezliği bilinci yatar. Trajedinin ideolojik yapısı ona yaratan egemen feodal sınıfların ideolojik yapısının sanatta biçimlenişidir.

Egemenlik altında bulunan sınıflar ise eski eşitlik günlerinin özlemini dile getiren dinsel masallar, şiirler, ilahiler yaratmaya yönelmişlerdir. Bütün bu sanat yaratılmı ideolojik yapısı onları yaratan egemenlik altında bulunan sınıfların ideolojik yapısına uygundur: Mistiklik.

İkı sınıfı toplım düzeninde her iki sınıfın sanatı da gerçekçı değildir. Egemen sınıflar kendi sınıfsal çıkarlarından yola çıkararak bilimsel olmayan bir kadere lik görüüne ulaşımlar, egemenlik altında bulunan sınıflar ise ayaklanmaları bastırılıp karşı koyma güleri karlıdıka mistisizme saptanmışlardır.

FEODALİZMİN ÇÖKÜŞÜ, BURJUVAZİ VE ROMANTİZM :

Feodal ekonomik düzenin çökmeye başlaması kaçınılmaz olarak onun ideolojisinin ve sanatının da çökme ye başlamasına demektir. Feodal düzenin sinesinde oluşan burjuvaziyi, bu yeni sınıfların isteklerini, zevklerini ve özlemlerini, kesin kalıpları olan, dünyanın ve insan kaderinin değişmezliğini bilincini yansıtan trajedi deydarmaz. Burjuvazinin ortaya çıkışı, onun, kendi ideolojisinin ve buna bağlı olarak kendi sanatının da gelişmesini demektir. Victor Hugo'nun sözleriyle «Romantizm, burjuvazinin kızıdır».

Burjuvazinin, gücünü sürdürmeye başlamasıyla birlikte, feodalizmin sanatı ürü olan trajedi gücünü yitirir. Yerini romantik yapıtlara ve komediyeler bırakmak zorunda kalır.

Bu dönemde egemen sınıflarla egemenlik altında bulunan sınıflar ayrıklığı derinleşmiş, egemen sınıfların çatalanması, sanat egemen sınıfların tekeline geçmiş tir. Egemenlik altında bulunan sınıflar eskinin dinsel masalları ve şiirleriyle yetinmeyi sürdürmüşlerdir.

19. YÜZYIL VE GERÇEKÇİLİĞİN ÖZÜŞÜ :

İnsanlığın gelişmesi yüceltinen insanlık tarihinin belki de en önemli dönemi 19. yüzyıl. Bu dönemde doğals ve toplumsal bilimlerin alanında büyük aşamalar elde edilmiş, sanayi devrimleri gelerek modern işçi sınıfı örgütüleri bir güç olarak ortaya çıkarılmıştır.

Burjuvazinin sanat yöneticileri olan romantizm ve santimentalizm 19. yüzyıl gerçekçiliğinin kaptayamamış, böylelikle sanatta gerçekçilik akımı doğmuştur. Sanatta gerçekçilik akımının ortaya çıkmasıyla doğals ve toplumsal bilim alanlarında elde edilen başarılar ve bir de modern işçi sınıfının örgütüleri bir güç olarak belli bir aradında özdeğişik vardır.

Buraya kadar söylenileni özetlersek: İnsanın gerçek diye bildiği şeyler belli tarh bel dönemlerde geli sınırları ve belli niteliklere sahip olmuştur. Bu sınırları ve nitelikleri belirleyen kapıların insanlığın sözkonusu edilen o belli dönemdeki ekonomik gelişme, sınıfsallık ve bilgi düzeyiyle ilişkilidir.

ÇAĞIMIZ VE YENİ BİR GERÇEKÇİLİK :

Doğals ve toplumsal bilimlerin alanında elde edilen başarılar yavaşmaktadırsa 20. yüzyıl boyunca da sürmüştü ve sürmektedir.

19. yüzyıl içinde iki kez örgütüleri bir güç olarak belirten işçi sınıfı 20. yüzyıla da damgasını basmıştır.

Bilimin büyük gücünü en geniş ölçüde kavradığımız dönemde 20. yüzyıl olmuştur. Diğer gerçekleşmiş, bir zamanlar insan bilincini etkilemiş mistik, doğa-ötesi imgele yarıdardan geçişlere maddi olarak ulaşılabilecek sonuçlaşmıştır.

Çağımız büyük toplumsal devrimlerin gerçekleşmesini beklemiş, eşitlik ve kardeşlik ilkelerini maddi olarak gerçekleştirebileceği düşünmüştür.

20. yüzyıl; insan denilen varlığın en büyük ölçüde nesnel koşullara nesnel dünyaya belirlediğini, insanı birtakım doğa-ötesi güçlerin değil, somut, dünyasal etkilerinin belirlediğini; mat uluğumuzun ve maddesizliğimizin kaynağını toplumsal ilişkilerde ve bu ilişkilerin temel olan maddi toplumsal yapıda bulunduğumuzu kavramışmaktadırsa 20. yüzyıl demektir.

Öyleyse çağımızda en uygun sanat yönetimi san bir gerçekçiliktir, başka bir deyişle bilimsel bir gerçekçiliktir olmalıdır.

Eskinin mistik, romantik, santimentalist görüşleri; insan ve dünyayı değişmez sayan, varlığını anlamını in-

Ç İ Ç E K

BÜYÜR ELLERİN GECEDE
İĞRENK, KAYGAN, İPLEYİN
BÜYÜR
BİR ESKİ YILDIZ YALNIZLIĞI SÜRDÜREK
BÜYÜR GÖZLERİN GECEDE
DOYMAĞIŞI ÇOCUKLAR TIRMALADIKÇA YÜREĞİMİ
—EY KORKUCU VE KUTSAL İNİLTİ!
DİNELİP YÜCELEN BİR EVRENİN
ÖZÜRÜ ÇİCEĞİ
BÜYÜR DAĞLAYIN GECEDE.

ÖKSEL DEMİR

sansal ilişkiler ve doğa dışında arayan görüşler çağımız insanını ve çağımız sorunlarını aydınlatmaz. 19. yüzyılın kaba gerçekçiliği de otam saptamakla yetindiği için çağımız kapsayamaz.

Çağımız gerçekçi yazarı olabilecek olanın, yarım gerçekçilerin tohumlarını sezebilmesi, dünyanın değişmekte olduğunu ve değiştirilebilir olduğunu bilincini yaptığını özine sınımlıdır.

ÇAĞDAŞ TÜRK EDEBİYATI VE YENİ GERÇEKÇİLİK :

Kendine özgü ulusal niteliklerini yansıtar, çağış dünyaya edebiyatın bir parçası olan çağdaş Türk edebiyatı yeni gerçekçilik yönünde gelişmiştir.

YUSUFÇUĞUN ÖLÜMÜ BÜLENT HABORA

Bir o ağıyurdu herkes gülerken -bir kadın ya da kızla utanık yaşantıları bile olmayan erkekler neşeli neşeli sevda yüküleri anlatırken, omuzuna erkek eli değişirilmiş kızlar yaşayın en büyük coşuklarından söz ederken. O ağıyurdu.

★

Zil çaldı.

Epeyce bir süreden beri bu zilin çalınmasını beklemiştik. «Gel-meyecek» diye düşünmüştük. Geleceğin söylediği saatten tam ikiyüz yirmiyedi dakika sonra, işte şimdiki zil çalınıyordu. Belki de bir başkasıydı bu. Ama olamaz, o hiç kimse aramazdı. Bunun birçok nedeni vardı. Örneğin, hemen tüm dostlarını kırmıştı. Herhangi bir alacaklı da olamazdı, borçlarını tümünü ödemişti... Yüzlerce Yusufçuk havalandı. Ve başları basının çevresinde uçmaya. Kanat sesleri de duyulmayacak denli azdı...

Bir süre sonra Yusufçuklar ikiye ayrıldı. Yaşarı bir yere konup (omuzuna, kulağına) dinlenirken kalan yarısı da başının çevresinde uçuşuyordu. Yorulan topluluk dinleniyor, onların yerinde de dinlenenler geçiyordu... Güllümseyordu o...

Perçeyi araladı. Sokaktakilere belli etmeden kasıyıldak yapının üçüncü katında oturan kızı baktı. Kız o yaşarın verdiği ahıyışla belli edersemsine topluklarıyla uçuşuyordu... Kızın dizlerini seyretti...

★

Sokağın taşları çok yakındaydı...

Ağır ağır kalktı yerinden. Ses çıkarmamaya çalışıyordu... Bir sinek kondu omuzuna. Öy-

Çağdaş Türk edebiyatı bu yönde gelişmekte midir? Hayır. Günümüz Türk yazarlarından bir bölüğünün yarıptırları daha çok kristalyan kaderçiliğinin, mistik insanlık görüşünün, romantik ve santimentalist burjuvaz sanat akımlarının bir de çağdaş mistisizm dıyebileceğiz var oluşuyluk görüşüyle çağdaş burjuvazın gerekçesi/zevki, dadacılık gibi sanat akımlarının karışmış etkileriyle yarıtmaktadırlar. Bir başka bölük yazarımız da 19. yüzyılın kaba gerçekçilik yönteminin olduğu gibi benimsemekle yetinmemektedir.

Bu durumun kuskusuz, Türkiye'nin ekonomik ve kültürel varsayılı derin bağlantıları vardır. ve edebiyatımız gelişip gelişmediği adına biz işte bu bağlantıları araştırmakla yükümlüydüğümdür.

lesine duruyordu sinek. Öldürmeliydi. Ama nasıl? Elini kaldırdı... Zil üç kez arkası arkasına çaldı.

Sineği öldürmeliydi Mesid duyulurdu o süre. Ama sinek halâ omuzunda duruyordu. Omuzuna salılaş...

Bir fransız şarkısı kapladı ortalığı. Evin karşısındaki o büyük yapının üçüncü katında oturan kızdı gene.

Zil bir kez daha çaldı.

Üzerinde gene bir başka giysi vardı, herhalde.

Kapıyı açsa... Açmayacaktı -üç saat kırkyedi dakika. Erken de gelebilirdi. Önemli değıldi bu. Açmayacaktı kapıyı. Camı öyle itiyordu -açabilirdi de. O da hemen boynuna sarılacaktı, çantasını da düğünmeden. «Çok geçtiktim değıl mi?» diyecek, sonra da söyleyeceklerini tamamlamaya fırsat bulamayacaktı -dudak, koku, dil...

Zil yeniden çaldı.

Git -niçin g'lmiyordu kapının önünden sanki, açılmadığını görmüyor muydu? İyil güneşleniyordu yanında ama -dudak, koku, dil...

Yavaşça uzandı yere. Kapının altında bir parmak yüksekliğinde bir açıklık vardı... Beyaz bir ayakbıyığı y'miş, oldukça açık. Sınırdan oynatıyor herhalde ayaklarını baş parmağını. Tirmaklarını n'çin boyamış acaba? Yataktaki göremem tirmaklarındaki boyanın a-yak-rını güzellleştirip güzellleştirmediğini.

Ceriye döndü, halâ duruyor -topukları tozlanmış. Sağ topuğu ç'zilmiş, ama eski bir çizik bu, hiç dikkat etmemişti. Güzel bir çizik, topuğuna anlam kazandıyordu. Niçin gitmiyor halâ? Biktırın tozu toplukları seyretmekten. Çizik de olağan bir çizik, hiçbir özel-

liği yok. İşte g'diyor, bir basamak indi, durdu. B'leklere de tüylü olsaydı herhalde girkin olurdu. Merdivenin lambası söndü. Yaktı. Birkaç basamak daha indi, durdu, geriye döndü. Kırmızı b'ir giysi, ama karın bölümlünü d'kici iyi dikememiş. Oturmasını gibi d'iyor giysi. Oysa güzellirdi karnı... Döndü, g'diyor artık galiba. Sirtı epeyce aç'k, beline dek. Saçlarını da güzel yaptırmış, doğal bir durum bu. Gene durdu, döndü geriye yapıp, dönmeye geriye işte, kapının altından bakıyor, olmaz, dönmeye, dönmeme'yıldın. Kapıya bakıyordu, Gene döndü ve gitti. Rahatlamıştı o. Ve işte açmamıştı kapıyı. Yavaşça ka'ktı yerinden. Kapının karşısındaki pencerenin önünde durdu...

*
Yüzlerce Yusufçuk vardı perdenin üzerinde. Onu konuyor, kırık kalkıyor, ellişi konuyor, otuzu kalkıyordu. Tüm böceklerinden ayırdı bu Yusufçukların sesleri. Anlaşılma'dı bu sesler'n tadı b'lmeyenler tarafından. Yusufçuk'ardan birini yakaladı kanadından. Beyazı yeşilli, çalk ç'k' kanadı vardı. Çizgi-lerin arası boştu sanki. Belki de gerçekten boştu. Ama havayı öldürmediği sürece de bunu tam anlamıyla anlayamayacaktı: o.

Yusufçuk sesini kesmişti. Kanatlarını oynatmadığı için de ses kesilmişti tabii. Hepsini bir yana, havayı ö'mek üzereydi. Bilmem kaç kez gene acıdı bir hayvana ve onun ölümden nasıl kurtacağını düşünmeye başladı. Ve evine karşısındaki o büyük yapının üçüncü katında oturan kız gene aynı plâğı çalmaya başlamıştı -fransızca, şarkılar, sevda romanları...

Çömelidi. Yusufçuğu yavaşça yere koydu. Havaya kanatlarını çırpmıyordu, çırpması, oynatması gerekliydi kanatlarını, ayaklarını. Çünkü ö'lemişti daha...

*
«Olmedi o. Yaşiyor. Ben kanatlarını tuttum salt. Kanadı çizik çizikti. O çizgilerin araları boş mu diye bakaçaktım. Ama bunu öğrenemediğim gibi Yusufçuğ'u da hareketlene engel oldum. Niçin? Hadî artık uç Yusufçuk. Bak ne güzel kanatlarını var. Onlar senin umanı sağlıyor. Ses de çikarıyor. Görüyorsun değil mi arkadaşlarımız nasıl uçuyorunu? Neye uymuyorsun sen de? Ben seni yalnızca kanatlarından tuttum. Başka birşey yaptım mı? Eşer yaptım, yer'nde şöyle bir dön, seni inelttiğimi anlayacağım o süre. Hiç olmazsa kanatlarını oynat... Hayır tanrılar, hayır, durum hiç de b'ldiğinizi gibi değil. Evet, en büyük kötülüğünü yaptım, onun uçupunu engel o'dum. Ama başka birşey yapmadım ki. Kanatlarını tutmak suç mu? Yok canım, olmaz böyle saçma şey... Hadî Yusufçuk, hadî kalk artık ve uç. Tanrılar da senin tarafında biliyorum. Ama arkadaşların beni tutacaklar, bu konuda hakkı olduğumu söyleyecekler sana.»

Yusufçuğu yavaşça yerden alarak pencerenin önündeki taşa, arkadaşlarının yanına koydu.

Aslıdan pantolonunu aldı önce. Ağır ağır giyindi. Sonra gömleğini... Arkasından ceketini... En sonunda da ayakkabısını giydi.

Merdivenleri inip evin önüne çıktı. Sokakta çocuklar vardı. Üç gruba ayrılmış gestili oyunlar oynuyorlardı... Bazıları, özellikle erkekler aralarında üç de kız vardı- sönük, rengi kaçmış bir topun peşinde koşuyorlardı... Diğer grupta ise salın kızlar vardı. Temiz giysileriyle iyi atıyorlardı... Sonuncu gruptakiler de tenekte kutularla, taşlarla, böcek kabuklarıyla, tavuk tüyleriyle oynuyorlardı giysileri kırılıydı.

Onu görümler, özellikle birinci ve ikinci gruptaki çocuklar oyunlarını bırakarak bayrak direğinin çevresinde toplandılar. Ön sırada temiz giysileri o'an kızlar, arka sırada ise temiz giysili oğlanlar duruyordu. Diğerleri ise biraz uzaktaki toplanmış, oyun araçlarını kenara yığıyorlardı. Az sonra onlar da geldi kabalığı bulunduğuydu yere. Ama ne birinci sırada ve ne de ikincisinde yer ka'mamış... Aralardaki ufak sarışın, saçsız kırık bir kız sol gözünü hafiften kırıp gülmüşdü. Diğerleri de ona yanıt olarak salt gülmüşlerdi. Az sonra üçüncü grubun çocukları ağır ağır direğnin çevresinde toplananların arkasında üçüncü bir sıra meydana getirdiler. Ve bir öksürük sesiy'e birlikte k'ril ellerini, kollarını açarak, dans ederek öne ikinci sıradakilerin, sonra da birincidekilerin önüne geçtiler. B'birilerine bakarak gülmüşler'der o an. Arkasından da yere oturdular. Ve onlar yere oturunca diğer sıradakiler de için için homurdanmaya başladılar...

*
Bayrak direğinin çevresinde toplananlara şöyle bir baktı.

«Başlıyabilir miyiz?» diye üledi.

Temiz giysili kızlar ve erkekler gülmeye başladı. Erkeklerin güllüğü kızlarınkinden daha kabaydı... En önde, yerde oturanlar ise birer ikişer kalktı'lar ayağa...

Çocuklardan birini, bayrağı alması için, evine gönderdi. Ve konuşmaya başladı: «Çocuklar, bugün bir Yusufçuk ö'dü. (Saşırma belirttiler ve 'kim o?' 'kim o?' sesleri.) Evet, merak etmekte haklısınız. O Yusufçuğu tanıyım. Yusufçuk... (Erkek mi, kız mi?' sesleri.) Durun, konuşmamı kesmeyin. Yoksa o eski törene, hami hepimiz'n yüzlerini astığı törene benzer bu da. (Ve bundan sonra hiçbir çocuktan ses çıkmadı.) Yusufçuk bir hayavındır. Yoo, böyle kaşlarını kaldırma. Yusufçuk bildiğimizi hayavılarından değildir. Çok tatlı bir rengi vardır herşeyden

önce. (Eviden ge'len oğlan bayrağı ona uzattı.) Teşekkür ederim. Sındı'yı dek neler söylediklerini arkadaşlarından, özelikle şu ilkokul son sınıfında giden arkadaşından öğrenirsin... Konuşmaya devam ediyoruz... Yusufçuk güzel renkli ve uçan bir böcektir. Aynalake ve kanatları her görünen ilgisini çeker. Çizgilerdi kanatları...»

Konuştur durmaksızın. Çocuklardan da hiç ses çıkmadı...

*
Biri bağırdı öteleden... Gözlerini açtı. Eve dönmeye gerekiyordu artık...

*
Kapıyı kapattı. Sirtını duvara dayadı... Pencerenin önüne koyduğu Yusufçuğu aradı. Yoktu. Yusufçuk şaşkın bakıyordu. Nasıl uçabilirdi o Yusufçuk?

Birden pencerenin öbür köşesine takıldı gözleri. Sek'z on Yusufçuk, bir pembe b'çiminde ve kanat çırpmadan, taşın üzerinde duruyordu. Çemberin tam ortasında da iri yarı bir başka Yusufçuk ö'dümlenmiş son kanadını da bitirmekte üzereydi... Elini uzattı. İri yarı Yusufçuğu yakaladı. Parmakları arasında çırpmıyordu... Yusufçuğ'un çırpması kesildi. İki parmak onun kafasını emmeye yetmişti bile... Kanat sesleri yok olmuştu...

*
Büyük bir sessizlik vardı her yerde...
*

Şükran Kurdakul

İçinde öne'ni olan etkiler, sonra şiirin başına uyarıları haline geliyor çoğu zaman. Karşımızdakiler o kalar arıyı kurallara bağlanırlar ki, düşünceye, betime, anlatıma boş vererek başka bir sistem yaratma amaçlarını saklımıyorlar. Teknik yönden kimi zaman reddedilemeyecek sonuçlara ulaşmış olabilir çabaları. Ama b'irmeye çalıştın; bir kişilik sorunudur bu. Biz y'miz yıldır bir öğretinin yaşama seçmiş için insanist gücümüzü seferber ediyoruz. Karşımızdaki'ler Asım Aköçel'in deyişi ile Bakıya bas ç'yorlar, cylem sirt çeviriyorlar, tam bir kaçış cede'yan yapıyorlar (3).

Onlar şiirlerinde anlama, düşünceye, bildiriye bakıldığında kendilerini nasıl özgrü sayıyorlar, lütfen bil de burjuvaziye bakıldığında öğür'üğünü çok övmesinler. Buna hak arı yok. Ve tabii, b'ize kavramın şiirle dönüştürülmesi güzelliği kendi güzelliği anlayışlarının ardından alarak sol gösterip sağ vurmasına da hakları yok.

Buna bir boş vererek şiir'n asıl sahibi olan okur izin vermiyor, vermez de.

Kolları Bağı Odysseus üzerinde konuşurken Melfis Cevdet vazan, bell'i bir düflü üzerinde aratırmalar yaparken güzelli yakalar... diyoruz. Bence güzelli yakalamak için kend'i yapı özelliğini kavımsamandır. Her şiirde ayrı fikirler, olumsuzlarla gelen bu özellikleri tanımlama oladına ancak şiirle bakılarak varılır. Yaratıcın kendine öz'güldür bu. Yasaların şiir'in tezgahındaki sürece ç'inde geçerlidir. Sonucunu şiir'ine gördü sayılır.

B'ir ideoloji içinde anlatı amaçta çabası sonuçlanıyorsa, şiir'in içinde güzelli ortaklık ç'ib' ösen bir patrin yaratır. İle b'irmeye narakati kaçınılmaz olur.

Toplama kampındaki Yunanlı sanatçılara selâm ederim.

3 - Yeni Dergi, Sayı. 36, st. 214.

TÜRK SOSYALİSTLERİNİN HAPTALIK DERGİSİ

A N T

Yurt ve dünya olaylarını en seçkin kalemlerden, en gerçekçi şekilde değerlendirmektedir.

ABONE: P.K. 934 - İSTANBUL

YENİ GERÇEK
AYLIK FIKIR, SANAT DERGİSİ
P.K. 938 - İstanbul

Sahibi: ÖMÜR CANDAS - Yarı İşleri Müdürü: AYDIN HATİPOĞLU - İdare Yeri: Eski Çiçekçi Sokak No. 39 - Galatasaray, İstanbul - Düzüldüğü ve Basıldığı Yeri: ACAR MATBAASI - Abone: Yünlük 10 İra - İlan: Anlaşmaya bağlıdır - Gönderilen yazılar geri verilmmez - Havale adresi: Aydın HATİPOĞLU, P.K. 538, İSTANBUL.